

hozzájárulásait is igyekeztünk feltüntetni, hogy minél szélesebb rálátásunk legyen egyházpártoló tevékenységükről.

A Küküllői Református Egyházmegye tárgyainak vizsgálata során további kutatások lehetőségei merültek fel: a jellegzetességek más református egyházmegyékkel való összehasonlítása; az emlékkönyv kárpát-medencei textilművés-séghez fűződő viszonya; a tárgyak mintakincseinek részletes elemzése; az adományszókok pontos azonosítása, valamint egymáshoz, illetve az egyházi és világi viszonyaiknak vizsgálata stb.

Jelen doktori értekezés egyetlen, térben és időben jól körülhatárolható egységnek, a történelmi Küküllői Református Egyházmegyének textíliáit kívánta vizsgálni, összevetve azokat a rendelkezésünkre álló források tanúságait a nap-jainkig is helyszínen található emlékekkel. Meglepetésünkre szolgáltak az iratokból kiolvasható számadatok, amelyek alapján megállapíthattuk, hogy a gyűlekezetek többsége már a 17. század végén rendelkezett legalább egy rendbeli textíliával, míg a 18. század első felére ezeknek száma akár meg is háromszorozódott. Ezek a meglepő számadatok csupán a forrásokban említett tárgyakon alapszanak, ellenben valós számuk ennél is nagyobb lehetett.

Kiértékelés

Tamás Iringó: *17–18. századi textíliák a történelmi Küküllői Református Egyházmegyében*

Az 1989-es fordulat után megújuló erdélyi magyar művészettörténet a kommunizmus idején lappangva továbbélő korábbi hagyományok mentén indult el és teljesedett ki. Igen öröndetes, hogy már jó néhány esztendeje ebbe a folyamatba bekapcsolódott az egyházi művészeti emlékekkel foglalkozó szakág is, amelynek néhány képviselője karunk doktori iskolájában nevelkedett és érett elismert szakemberré. Jelen dolgozat alapján ítélve közéjük sorolható Tamásné Horváth Iringó is, és ennek a szakszerűségnek ezen túl már hivatalos okirata is lesz. Promotorként nekem itt nem tisztem elvégezni a dolgozat szakmai értékelését, ezért ezt a szakemberekre bízom; amikor átadom őt és kutatási eredményeit a kiértékelő bizottságnak, csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy szívből örülök, hogy diákjaink munkája révén az egyháztörténetnek ez a speciális ága is felzárkózik a hasonlóan értékes és színvonalas egyéb művészettörténeti, egyháztörténeti és történelmi munkák mellé. Megnyugvással tölt el, hogy az ilyen és a többi színvonalas dolgozatokkal nem kell szégyenkeznünk sem a belföldi, sem a külhoni szakmai testületek előtt. Ezzel az alaphangot meg is ütöttem, értékítéletemet pedig megelőlegeztem. Minden okom megvan erre: a dolgozat mögött komoly hozzáállás, alapos felkészültség, szívós kitartással végzett kutatás és csodálni való munkabírással párosult állhatatosság van. S hogy nem csak üres szólam a „csodálatos munkabírással, kitartással, állhatatossággal”, azt igazolja az is, hogy a doktori értekezés írója három kisgyermek édesanyja, aki mindennapos házi teendői alatt, mellett vagy után szakított időt magának

arra, hogy a tudományokkal is foglalkozzék, sőt, mindezekén túl, ráadás képpen, hőstettel felérő erőfeszítéssel verekedte át magát az adminisztráció szövevényes útvesztőjén is, sokszor karján egyik-másik gyermekével.

Dolgozatának szerkezete könnyen átlátható, egyáltalán nem bonyolult, ami határozott előnyére válik: egyetlen egyházmegye emlékanyagát kutatta át és dolgozta fel. Őt idézem: „Erdélyi magyar kulturális létünk bizonyítékainak fontos helyeiként tarthatjuk számon a történelmi – elsősorban római katolikus, evangélikus, református és unitárius – gyülekezeteket. Itt az évszázadokon keresztül használatban lévő templomok mellett, a folyamatos adományozás és a selejtezés bizonyos fokú korlátozásának eredményeképpen nagyszámú muzeális jellegű értéktárgy halmozódott fel.” Ezt az egyre pusztuló emlékanyagot tárta fel és tette hozzáférhetővé dolgozatában. Motivációja többretű. Mindenekelőtt ott áll a személyes szempont: a textíliák iránti érdeklődés. Aztán ott találjuk a közösségi szempontot is: a református egyháznak ezekről a tárgyokról sincs szakszerű nyilvántartása vagy leltára. Aztán a szakmai szempont is előkerül: a hazai művészettörténet-írásban kevés figyelmet szentelnek az egyházi textíliák kutatására, szemben a magyarországi helyzettel, ahol már a 20. században felfigyeltek az egyházközségek tulajdonában lévő művészeti értékekre, és elkezdték szakszerű kutatásukat és feltárást. Utolsó motivációként a nemrég elkezdődött forrásfeltárást és -kiadást említi, amelyet, és ezt most én teszem hozzá, a Pokoly Társaság végez. Azt hiszem, a Társaság nevében nyugodtan kijelenthetem, hogy igen jóleső érzés hallani, hogy ez a munkatársi közösség motivációt és inspirációt jelent számára.

A bevezető gondolatok után kutatását behatárolja időben és térben, aztán rövid kutatástörténetet vázol fel, majd a disszertáció témájáról és szerkezetéről ír. Ezzel be is fejeződött a dolgozat első, bevezető része. A téma tulajdonképpen kifejlesztését a 2. fejezettel kezdi, amelyben először végigköveti a Küküllői Református Egyházmegyéét a korabeli forrásokban, kezdve a 17. századdal, folytatva a 18. és 19. századdal, befejezve a 20. századdal. Összeírásokban, leltárakban azonosítja be és követi nyomon történetileg az egyházmegye egyes gyülekezeteinek emlékanyagát. Ez a dolgozat leghosszabb fejezete, amelyet kellőképpen, jól kivehető formában tagolnak a települések kövérrel szedett nevei. Aztán külön fejezetet szentel a Debreczeni László felmérésének a 20. század harmincas éveiből, amely dolgozatának viszonyítási pontja mindvégig, hiszen a legbővebb 20. századi forrásanyag számára. A dolgozat 4. része a fennmaradt

textíliákat veszi sorra. Eddig forrásegyütteseket kutatott át, itt a helyszíni felmérés eredményeit osztja meg velünk, az emlékanyag kategóriák szerinti rendszerezése mentén haladva. A dolgozat 6. része a forrásokat tartalmazza. Ennek két része van: a levéltári források, leltárak, összeírások, illetve a könyv formájában megjelent szakirodalom. Külön ki kell emelnem a levéltári forrásokat, hiszen ebben a csoportban 41 tétel vagyis forrásegyüttes szerepel. A publikált szakirodalom átfogja az egész 20. századot, és tartalmazza a legfrissebb kiadványokat is. Az értekezés utolsó, igen látványos része a 7. fejezet, amelyben a műtárgyak katalógusa található. 113 műtárgy szakszerű leírása ez. Utána grafikonok és táblázatok segítenek eligazodni a rengeteg tárgy és a róluk összeszedett adatok között, majd dolgozatát az adományozók nevének táblázatba szedett kimutatásával fejezi be. Ebben 235 adományozót azonosít, külön oszlopban tüntetve fel a házastársat, a gyülekezetet, az adományozás időpontját és a tárgyat.

A dolgozat tudományos apparátusa, hivatkozásai szabványosak és megfelelnek a tudományos elvárásoknak. A dolgozat nyelvezete megfelelő, választékosan fogalmaz, szövege magán viseli az értekező próza sajátosságait, jegyzetelési gyakorlata megfelel a tudományos dolgozatok elvárásainak (1758 jegyzet, 249 oldalon!). Külön ki kell emelnem azt, hogy elsősorban és túlsúlyban levéltári, tehát eredeti anyagot értékesít. A dolgozat szerkezete áttekinthető. Munkáját arányosan osztotta fel, nincsenek hangsúlyeltolódások, a dolgozat minden tekintetben megfelel a tudományos munkák támasztotta elvárásoknak.

Tamás (szül. Horváth) Iringó írásával ugyanazt tette a textíliák tekintetében, mint néhány évvel ezelőtt karunk másik doktorandusza a klenódiumokkal: példáját adta annak, hogyan kell szakszerűen feldolgozni valamelyik összefüggő területi egység műtárgyainak együttesét. Ezért dolgozata mintapéldány is lehet azok számára, akik hasonló témával kívánnak foglalkozni a jövőben. Mindezeket jó lelkiismerettel elmondva szívesen hozzájárulok ahhoz, hogy kiváló munkájáért megkapja a doktori címet.

Kolozsvár, 2013. október 29-én

Dr. Buzogány Dezső
témavezető professzor

Az I. Erdélyi Teológus-Doktorandusz Találkozó

Mivel erdélyi teológusokként több itthoni, anyaországi, illetve nyugat-európai intézmény keretében végezzük doktori tanulmányainkat, csak szórva nyosan, többnyire azonos baráti körökben tudtunk többet egyik-másikunk kutatásáról. Beszélgetések rendjén többször megfogalmazódott az igény a találkozásra, egymás (kutatásának, és nem csak) jobb megismerésére.

Első találkozónkra folyó év március 28-án került sor a Protestáns Teológiai Intézet tanácstermében. Varga Zoltán *A lelkészek lelkigondozásának kontextuális szempontjai* című tartalmas előadását hallgattuk meg. Előadónk a lekipásztor életének három fő kontextusát tárgyalta: az *Egyház (szervezet)*, a *Gyülekezet (élet-*